

Η Περιβαλλοντική Πολιτική Στην Ελλάδα Μέσα Από Το Άρθρο 24 του Συντάγματος

Εύη Τζινευράκη
Δικηγόρος

Κεφάλαια Παρουσίασης:

- ◎ Βασικοί Ορισμοί
- ◎ Νομική Φύση του Δικαιώματος στο Περιβάλλον
- ◎ Συνταγματικά Προστατευόμενα Περιβαλλοντικά Αγαθά
- ◎ Σχέση του Άρθρου 24 με άλλα Συνταγματικώς Προστατευόμενα Δικαιώματα

Ορισμός Συντάγματος:

Σύνταγμα είναι ο θεμελιώδης νόμος στον οποίο βασίζεται η διαμόρφωση ολόκληρης της νομοθεσίας μιας χώρας όσο αφορά:

- τα **δικαιώματα** και τις **υποχρεώσεις** του πολίτη,
- την **οργάνωση** και τους **βασικούς κανόνες λειτουργίας** του Κράτους και των θεσμών

Ορισμός Περιβάλλοντος:

◎ Ορισμός στην επιστήμη:

Ο όρος περιβάλλον αναφέρεται σε οτιδήποτε περιβάλλει κάποιο αντικείμενο. Είναι η κοντινή ή μακρινή περιοχή, που ασκεί άμεσα επιρροή στον ίδιο και στις συνθήκες διαβίωσής του

◎ Ορισμός στο σύνταγμα:

δεν δίδεται, ώστε να εκληφθεί στην ευρύτερη δυνατή μορφή του, ως το σύνολο δηλαδή των οικοσυστημάτων

Ορισμός της Αρχής της Αειφορίας:

Ως αρχή της αειφόρου ανάπτυξης ορίζεται η γενική αρχή δικαίου που επιτάσσει **τη διαχείριση και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων** με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται **η εις το διηνεκές διατήρησή τους για τις επόμενες γενιές.**

Το δικαίωμα στο περιβάλλον

μπορεί να προσδιοριστεί ως το δικαίωμα του ατόμου για τη δημιουργία, διατήρηση και αποκατάσταση συνθηκών, οι οποίες εξασφαλίζουν τη ζωή, την υγεία, την ποιότητα ζωής, φυσικής, ηθικής, πνευματικής και κοινωνικής και **το ίδιο το περιβάλλον ως άμεσο προστατευόμενο έννομο αγαθό.**

Νομική Φύση του Δικαιώματος στο Περιβάλλον

- ◉ Ατομικό Δικαίωμα
- ◉ Κοινωνικό Δικαίωμα
- ◉ Πολιτικό Δικαίωμα

Νομική Φύση του Δικαιώματος στο Περιβάλλον

Ατομικό Δικαίωμα:

Το κράτος υποχρεούται:

- να **απέχει** από **βλαπτικές ενέργειες**, να **μην προσβάλλει** άμεσα ή έμμεσα το **περιβάλλον των ατόμων με δραστηριότητες ή αποφάσεις** που λαμβάνει στο πλαίσιο της δημόσιας εξουσίας με στόχο να υπάρξει πεδίο ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας σε ένα περιβάλλον υγιεινό και υψηλής ποιότητας

- να **θεσπίζει νομοθετικές και διοικητικές ρυθμίσεις** για την προστασία του περιβάλλοντος.

Ελλείψει τέτοιων ρυθμίσεων η Διοίκηση υποχρεούται να εφαρμόσει ευθέως τις διατάξεις του Συντάγματος.

Νομική Φύση του Δικαιώματος στο Περιβάλλον

Κοινωνικό Δικαίωμα:

Αξίωση του πολίτη προς το κράτος για **λήψη θετικών μέτρων** προς εξασφάλιση ενός περιβάλλοντος υγιεινού και οικολογικά ισορροπού

Δικαίωμα συμμετοχής των πολιτών **στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων** που αφορούν το περιβάλλον

Δικαίωμα Ανάπτυξης της Προσωπικότητας του πολίτη σε ένα περιβάλλον υγιεινό και υψηλής ποιότητας

Πολιτικό Δικαίωμα:

- Δικαίωμα **πληροφόρησης** του ατόμου απέναντι στη διοίκηση
- Δικαίωμα **συμμετοχής** του ατόμου στη λήψη αποφάσεων
- Δικαίωμα **άσκησης ενδίκων μέσων** κατά αποφάσεων και πράξεων

Συνταγματικά Προστατευόμενα Περιβαλλοντικά Αγαθά

- ⦿ Φυσικό Περιβάλλον
- ⦿ Οικιστικό Περιβάλλον
- ⦿ Πολιτιστικό Περιβάλλον

Το Φυσικό Περιβάλλον περιλαμβάνει:

Α. Δασικό Περιβάλλον

Β. Βιοποικιλότητα

Γ. Τοπία

Δ. Παράκτιες Ζώνες

Ε. Υγρότοπους

Στ. Ρέματα

Φυσικό Περιβάλλον

Α. Δασικό Περιβάλλον (ορισμός συντάγματος)

Ως δάσος ή δασικό οικοσύστημα νοείται το οργανικό σύνολο άγριων φυτών με ξυλώδη κορμό πάνω στην αναγκαία επιφάνεια του εδάφους, τα οποία, μαζί με την εκεί συνυπάρχουσα χλωρίδα και πανίδα, αποτελούν μέσω της αμοιβαίας αλληλεξάρτησης και αλληλοεπίδρασης τους, ιδιαίτερη βιοκοινότητα και ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον. Δασική έκταση υπάρχει όταν στο παραπάνω σύνολο η άγρια ξηλώδης βλάστηση, υψηλή ή θαμνώδης είναι αραιά.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ

συνέχεια....

⦿ ΕΞΑΙΡΕΣΗ:

Αν προέχει για την εθνική οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη χρήση που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον

Εφόσον.....

η θυσία της δασικής βλάστησης αποτελεί το **ΜΟΝΟ** πρόσφορο μέσο για την ικανοποίηση μιας ζωτικής ανάγκης και ο επιδιωκόμενος σκοπός ικανοποιείται με τη **μικρότερη δυνατή απώλεια**

συνέχεια....

Εξαίρεση των αναδασωτέων περιοχών: σε περίπτωση καταστροφής ή αποψίλωσης του δάσους είναι υποχρεωτική η κήρυξη αναδάσωσης και αποκλείεται η διάθεση του δάσους για άλλο σκοπό δημόσιου συμφέροντος, ο οποίος θα δικαιολογούσε επέμβαση μέχρι την ανάκτηση της δασικής μορφής

συνέχεια ...

Ιδιωτικά Δάση:

επιτρεπτές αποκλειστικά επεμβάσεις που κρίνονται αναγκαίες για τη συντήρηση, προστασία και εκμετάλλευση του δάσους

Νόμιμος ο περιορισμός κυριότητας

Απαγόρευση:

Κατάτμησης - οικοπεδοποίησης - χρήσης για οικιστικούς σκοπούς
- εκχέρσωσης - περίφραξης

Φυσικό Περιβάλλον συνέχεια

Β. Βιοποικιλότητα:

Α) η γενετική ποικιλότητα, που αναφέρεται στην ποικιλία γονιδίων και χρωματοσωμάτων

Β) η ποικιλότητα της χλωρίδας και της πανίδας

Γ) η οικολογική ποικιλότητα που αναφέρεται στον αριθμό των οικοσυστημάτων

Ο συνολικός αριθμός των ειδών που συναπαρτίζουν τα χερσαία και υδάτινα οικοσυστήματα της βιόσφαιρας

συνέχεια....

- ⦿ Αυστηρή προστασία μέσα από τις αποφάσεις του ΣτΕ, οι οποίες στηρίζονται στο άρθρο 24 Συντ
- ⦿ Απαγόρευση αεροψεκασμών για καταπολέμηση δάκου λόγω αδιάκριτης εξόντωσης ωφέλιμων και βλαβερών οργανισμών
- ⦿ Προστασία σπάνιων ειδών δεχόμενο συνταγματικότητα Π.Δ. με τα οποία οι βιότοποι των ειδών caretta-caretta και monachus-monachus υπήχθησαν σε καθεστώς ειδικής προστασίας και θεσπίστηκαν αυστηρότεροι όροι δόμησης και επιτρεπτών χρήσεων γης

Φυσικό Περιβάλλον συνέχεια

Γ. Τοπία

Προστασία οικοσυστημάτων λόγω

- της ιδιαίτερης αισθητικής τους αξίας
- διατήρησης αναλλοίωτης της φυσιογνωμίας
- μη ένταξής τους στον οικιστικό ιστό

Φυσικό Περιβάλλον
συνέχεια

Δ. Παράκτιες Ζώνες

- αιγιαλός
- παραλία
- ακτή

Φυσικό Περιβάλλον
συνέχεια

Ε. Υγρότοποι ή Υγροβιότοποι

Αναγνωρίζονται ως φυσικοί μηχανισμοί ανυπολόγιστης αξίας για τη ρύθμιση και συντήρηση του υδροβιολογικού κύκλου.

Προστατεύονται και από τη Διεθνή Σύμβαση Ραμσάρ, την οποία έχει υπογράψει και η Ελλάδα

Φυσικό Περιβάλλον
συνέχεια

Στ. Ρέμματα

Η προστασία τους αποσκοπεί στη διαφύλαξη της λειτουργίας τους ως μέσων απορροής προς τη θάλασσα των πλεοναζόντων υδάτων της ξηράς και ως φυσικών αεραγωγών με χλωρίδα και πανίδα που συμβάλλει πολλαπλώς στην ισορροπία του περιβάλλοντος

2. Οικιστικό Περιβάλλον περιλαμβάνει:

Α. Πολεοδομικό Κεκτημένο

Β. Κοινόχρηστους Χώρους

(άρ. 24 παρ. 2 Συντ)

Οικιστικό Περιβάλλον συνέχεια....

Α. Πολεοδομικό Κεκτημένο

Οι τροποποιήσεις των πολεοδομικών ρυθμίσεων πρέπει να αποβλέπουν στην **ανάπτυξη και τη λειτουργικότητα** των οικισμών και στη **βελτίωση** των όρων διαβίωσης

Οικιστικό Περιβάλλον
συνέχεια....

Β. Κοινόχρηστοι Χώροι - Ελεύθεροι Χώροι Πρασίνου

Κρίνονται απαραίτητοι για την υγεία των ανθρώπων ως υποκατάστατο του φυσικού περιβάλλοντος και κατά την τροποποίηση εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων **δεν επιτρέπεται η μείωση της έκτασής τους.**

3. Πολιτιστικό Περιβάλλον περιλαμβάνει

Κάθε πολιτιστικό αγαθό - ότι αποτελεί δημιούργημα του
ανθρώπινου πολιτισμού, ενδεικτικά ορίζονται:

- Τα Μνημεία
- Οι Παραδοσιακές περιοχές
- Τα Παραδοσιακά Στοιχεία

(άρ. 24 παρ. 1 & 6 Συντ)

Σχέση του Άρθρου 24 με άλλα Συνταγματικώς Προστατευόμενα Δικαιώματα

Σύγκρουση συνταγματικών δικαιωμάτων μπορεί να δημιουργηθεί μεταξύ του δικαιώματος στο περιβάλλον και πλήθους άλλων συνταγματικών δικαιωμάτων **στις περιπτώσεις που δεν είναι δυνατή η ταυτόχρονη άσκησή τους:**

Σε έντονη σύγκρουση έρχεται το δικαίωμα στο περιβάλλον

- ⊙ με το δικαίωμα της ιδιοκτησίας (άρ. 17) και
- ⊙ τα δικαιώματα της οικονομικής ελευθερίας και ανάπτυξης (άρ. 5.1 και 106.1)

επίσης.....

- Το **δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διακίνησης** (άρ. 5.3) λόγω της απαγόρευσης πρόσβασης σε ζώνες ιδιαίτερης προστασίας, σε πυρήνες δρυμών ή λόγω της επιβολής περιοριστικών μέτρων κυκλοφορίας οχημάτων, με σκοπό τη μείωση των αέριων ρύπων και τη βελτίωση της ατμόσφαιρας
- Το **δικαίωμα ελεύθερης επιλογής κατοικίας** (άρ. 21.4) λόγω απαγόρευσης της οικοδόμησης σε ζώνες απόλυτης προστασίας ή προστασίας φυσικών πόρων
- Το **δικαίωμα του συνέρχεσθαι** (άρ 11) λόγω περιοριστικών μέτρων που σκοπούν στην προστασία από το θόρυβο

επίσης.....

- Το **δικαίωμα εργασίας** (άρ. 22) λόγω απαγόρευσης ή επιβολής περιορισμών στην ελεύθερη εγκατάσταση βιομηχανικών ή άλλων εγκαταστάσεων
- Η **ελευθερία της Τέχνης** (άρ. 16) λόγω της απαγόρευσης της άσκησης καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων σε χώρους πρασίνου και άλση

επίσης.....

- Η **αρχή της ισότητας**, λόγω της επιβολής άνισων υποχρεώσεων προστασίας του περιβάλλοντος με ομοειδείς επιχειρήσεις, λόγω της εγκατάστασής τους σε περισσότερο ή λιγότερο βεβαρημένες περιβαλλοντικά περιοχές
- Η **ελευθερία της έκφρασης** (άρ. 14) η οποία δεν μπορεί να εκδηλώνεται με τρόπους που ρυπαίνουν ή υποβαθμίζουν το περιβάλλον

Η άρση της σύγκρουσης

Τη λύση δίνει το ίδιο το Σύνταγμα και οι συνταγματικά θεμελιωμένες αρχές της:

πρακτικής αρμονίας, στάθμισης κόστους οφέλους, αναλογικότητας

Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται η σύμμετρη ικανοποίηση των συγκρουόμενων δικαιωμάτων **άλλως η στάθμιση** και η συνεκτίμηση των συγκεκριμένων παραγόντων, ενόψει και της **σπουδαιότητας του εκάστοτε επιδιωκόμενου σκοπού** και ο **σύμμετρος περιορισμός των δικαιωμάτων** ενόψει του **σκοπούμενου οφέλους**.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!

Εύη Τζινευράκη
Δικηγόρος

evitzinevraki@yahoo.gr